

Kertész  
Ákos

## KÖVEK

Patakpart, vízmosás, fák és bokrok, fakerítés meg kiskapu, szőlőhegy hajlata nem gazdagították a gyerekkoromat. Ismerősök, kedves, de kissé távoli ismerősök voltak csupán. Az én gyerekkoromat kövek szegélyezik. Kövek kötnek a Városhoz, az elvontabb hazafogalom helyét is megteremtő szűkebb pátriához, kövek közt nőttem fel, mégis úgy remélem, nem lettem szegényebb általuk.

A kövek barátaim. Sokan vannak, mert sokfelé laktam, sokfelé dolgoztam, még többfelé csavargtam, és jártam bizonyos kis-lányok után vagy elbűk, és baktattam haza — már jármű vagy éppen villamospénz híján — át az éjszakai Városon. Mindenütt ismerős kövekre találok, a kövek szólnak hozzám, s én értem a nyelvüket.

Egy pontja van a Városnak, ahol az ismerős kövek némák, ahol nem hallom a szavukat, ahol a kövek elhagytak (vagy én lettem hűtlen hozzájuk). Valahányszor a Lánchidon visz át a busz, vagy alatta a villamos, ha gyalogosan a közelébe kerülök, valami szorongó érzés fog el, mintha idegen városban járnék, idegen városban, amelyhez nincs közöm. Pedig de nagyon ismertem itt minden követ valamikor! — Csak-hogy másképp festettek abban az időben.

Abban az időben a Lánchíd romokban hevert. Ennek a kifejezésnek számomra semmi értelme nem volt, a hídfő és környéke nekem nem „hevert”, hanem nagyon is élt, ahhoz képest mostani formája tűnik élettelennek, halottnak. A romokat a „geng” birtokolta (akkoriban még a „galeri” szó nem volt ismeretes), a geng pedig tizenkét-tizenöt éves kamaszokból állt. A Lánchíd volt a birodalmunk, főhadiszállásunk és búvóhelyünk, világnézeti és filozófiai viták, közös bagázatok, gyerekes játékok és felnőttes virtuskodások színhelye. A híd melletti gyepon pankrációtunk, kipróbáltuk, amit Radu Lukácsól és Tasnáditól láttunk a Sportcsarnokban, itt szívtunk tizen egy spanglit, a csikket a végén gombostűre szúrva, hogy semmi se vesszék kárba, és itt beszéltek meg első szerelmi élményeinket.

A hídfő köveit a robbantás szétdobálta, mint mikor a gyerek mérgében földhözvág egy építőkockás-dobozt, a kövek bizarr értelmetlenséggel hullottak egymásra, ám ebben az értelmetlenségben a hídfő népe szabatos rendet ismert fel, világos logikát, mert a kövek között utak, sőt, alututak keletkeztek, s ezeknek az utaknak hierarchiájuk volt. Voltak kikötő kövek, és napozó kövek, spangli kövek és ruhatár kövek, a szerelmespárok kövei. Voltak kövek a magasban, ahonnan lelégtattuk a lábunkat a mélybe, itt folytak a világnézeti viták, itt építettünk légvárakat a valóság

főlé, és bontottuk le az utópiákat a valóságra.

Furcsa alakulat volt a geng. Nem voltak vezérei, és nem volt vezérkara, tanácskozára sem ültünk össze (például tanácskő sem volt), a törvények, szokások jogok organikusan alakultak ki, és mindenki elfogadta érvényességüket. Abszolút demokrácia volt. A közös akciókban az vett részt, aki akart, és akciót bárki kezdeményezhetett. Egyszer megjelent köztünk egy tizenhét éves cezaromániás fiatalember, aki „szervezni akart”, de simán kiutáltuk. Máskor egy barátságos úr próbálkozott hasonlóval, de mikor kiderült, hogy homoszexuális, megvertük. Több esetre nem emlékszem.

A geng negyvenöt nyarán verődött össze, mikor a lassan normalizálódó viszonyok elvették a magunkszórú srácoktól az életret, és kiszorítottak bennünket a romok közé, ahol még ideális állapotok uralkodtak. A geng sokféle tevékenységet folytatott, ösztretartozásunknak a közös tevékenység volt az alapja, robbanóanyagokat szedtünk, és robbantottunk fel szakszerűen (máig is csodálom, hogy egyikünknek sem történt baja), szerelmespárokat lestünk, cigarettáztunk, és pankrációs mérkőzéseket rendeztünk, de a legfőbb tevékenységünk az úszás volt. A Duna nélkül nem vált volna a geng azzá, ami lett.

A vizet, mint lehetőséget, negyvenhatban fedettük fel (negyvenötben még túl sok volt benne a hulla). Emlékszem, május huszadikán ereszkedtünk le először testületileg az északi zászlótartó pillér mellett a vízre, és csurogtunk le szorosan a part közelében a hídfőig, s még ugyanazon a nyáron akkorát fejlődöttünk, hogy júliusban már a Parlament északi végétől indulva a Kossuth-híd középső íve alatt úsztunk el (megjegyzéseket ordítva fel a nőknek, akiknek a szoknyája alá láttunk a vízből) a Lánchíd-romokig. Később még veszélyesebb vállalkozásba kezdtünk. A hídfő, és az első hídpillér között, a vízbe lógó láncok közti keskeny szakaszon úsztunk át a romok északi oldaláról a déli oldalra. Kitapasztaltuk a legelőnyösebb útvonalat, ismertünk minden forgót, limányt, minden helyi áramlatot. Nemcsak úszni tanultunk meg, vízbiztonságot is szereztünk — életre szólót.

Nappal kihalt volt a környék, de alkonyat felé benépesültek a romok, s mi, kamaszok, izgatótan vártuk az alkonyi vendégeket. Nem zavartuk el a párokat, isten őrizze, ez is iratlan törvényeink közé tartozott. Hallatlan tapintattal viselkedtünk, s úgy osontunk kőtől kőig, a leshelyünkre, akár az árnyék.

Az aluljárót, ahol most a villamos halad át, nem szerettük. Tavasszal, s a zöldár idején, rendszeresen elöntötte a víz. Különbben is túl tágas volt és rideg. Néha egy-egy csöves meghúzódott

benne éjszakára — ezt királyi közönnyel túrtuk. Történt aztán, hogy olyan lakók költöztek az aluljáróba, akikre muszáj volt odafigyelniük: a Macska és a Baba. Macska huszomhárom éves volt, és hivatásos prostituált, Baba tizenhat. A lányokat, mint lovasias férfiakkhoz illik, azonnal pártfogásba vettük, dolgozni nem nagyon tudtak, mert reggeltől estig a nyakukon lógtunk, de lóptunk nekik pokrócot, párnát, és annyi enniválót, amennyi beléjük fért. A lányok barátaink és védeceink voltak. Egyikünknek sem jutott eszébe, hogy szerelmi viszonyt kezdjen velük, viszont baráti közvetlenséggel ölegettük őket, baráti puszikat adtunk és kaptunk, a késő éjszakába nyúló beszélgetések, közös cigarettázások közben. Váratlanul, bejelentés nélkül tűntek el, a szüleinktől „kölsönvett” pokrócokkal, párnákkal, edényekkel együtt. Baba később, vagy egy hónap múlva ismét megjelent kikenve, vadító elegánsan, hanyag tartással sétált a Duna-parton. Alig állt szóba velünk, azt mondta, a Macska egy... Aztán őt se láttuk többé.

Negyvenhétben baljós jelekkel kezdődött a nyár. A révkapitányság átvette uralmát a víz felett. Megjelentek a Dunán az R-motorok. Több ízben kihalásztak minket, egyszer elvittek az úpejstri révkapitányságra, onnan kellett visszagyalogolnunk fürdőruhában és mezítlenül a Duna-part-népelebb részlein. A vizet már elvették, de a Lánchíd a miénk volt. Nem sokáig. Nyár közepén teherautók érkeztek, s különféle építőanyagokat hoztak, mogorván figyeltük a hódítókat, nem szóltunk hozzájuk, örültünk, hogy megtérnek. De már nem volt a hídfőben örömrünk, ingerültek lettünk, veszekedtünk, többen elmaradoztak. Összel aztán bekerítették a romokat, és kiűztek bennünket a paradicsomból.

A Roosevelten téren ültünk a szobor talapzatán, dohányoztunk, és bámultuk a kerítés mögött a munkásokat. Nem haragudtunk rájuk. Tudtuk, hogy így kell lennie, hogy ez a helyes, a szükségszerű, hogy az országot fel kell építeni — még a Lánchidat is. Tudtuk, hogy szép lesz, jó lesz, hogy örülnünk kellene. Nem voltunk gyerekek. Mögöttünk volt egy, és más, háború, ostrom; legtöbbünk már rég dolgozott. Nem voltak illúzióink. Nem hittük, hogy a geng romok nélkül is megmarad, nem áltattuk egymást, nem fogadkoztunk. Tudtuk, hogy vége, visszavonhatatlanul.

A gengből, abból a három nyárból csak a kövek maradtak, a napozó kövek, és a kikötő kövek, a párok kövei, és a leshelykövek — beépítve a hídba, eredeti rendeltetésük szerint. És valahol a városban élnek még a fiúk, és emlékezetükben egyre szürkül, egyre halványabban él a geng. Lassan elenyészik, mint anynyi más, senki sem őrzi. Pedig kár érte, szép volt. Meg kéne őrzeni, meg kellene írni egyszer a geng történetét. Tudom, hogy tartozom vele. A fiúknak is, magamnak is.

Talán ez az adósság nyomaszt, ha a Lánchid felé járok.

Ezért idegen a táj, ezért nem szólnak hozzám a kövek.

Vincze  
András

## ÁT A NAPON

Manapság már az ember alig lát kalauzlányt. A harmonikás hosszú és halk kattogással elhúzó villamosok trónszékében ülő hölgy, bár igen körültekintően, és célszerűen ül ott, és osztogatja a jegyeket, nem kalauz. A kalauz birodalmában, a robogó kocsiiban furakszik nehéz kabátok és csendes, vagy ingerült lábak erdejében, és szemfülesen, később estefelé fáradtan igyekszik, lép a tömbről, pénzt számol, táblácskájára jegyez, a végállomáson le száll, és kicsit járkál, felnéz a felhőkre, kenyeret majszol, száját újra rúszozza, megigazítja zubonyát, leporolja magát, elrendezi táskájában a pénzt, hangos csattanással becsapja fedelét, néhány szót vált, közben az utasok fellépnek a peronra és a kalauzlány indul be a városba...

Útközben ismerősöket lát, beszélget, kicsit haragszik irdatlan kosarak tuszkolásán, felméri a fiúkat, van köztük néhány jó pajtása. Kis sapkáját megigazítja, kicsit bal szemre csipi, kékre festett szempilláját felemeli, és játékosan néz körül. A következő pillanatban ráriad egy bácsira — húzódjunk kérem beljebb — a síneken kattogva, zörögve megy a kocsis ismerős házak között.

Az ilyen kalauzlány az igazi. Az utazás illúzióját segíti elő, a villamos rövid útján valami könnyű, és régies romantikát idéz, ahogy előírt szolgálatát el látja, van abban távolságokat idéző készülődés, új látványokra várás, körülményeskedés, cihelődés, komoly dolog az utazás, igen, ezt példázza a kalauzlány tevésevése. És lány. Férfi ruhában, nőiessége csak a kis sapka szabásában, alóla előfésült fakós frufrujában nyilvánul. Ő nem préda, kalandalan, hanem dolgozó alkalmazott.

Ugyan milyen lehet az otthona? Utazik itt heteken, éveken át, kicsoda ő, valójában miket gondol az utasokat nézve várva a következő megállót — talán unja az egészet, s mikor megrántja a szíjat, talán az egész életet nagyon szomorúnak érzi.

De ez csak az utas spekulációja, aki szeretné tudni, egy ilyen fityfiritty kis nőcske, aki biztosan áll a lábán, táskájával, szabályzataival, és kitarásával, boldog, vagy árva, vagy esetleg egyik sem? Igyekszik. Esetleg spórol, láttam, zsíroskenyert reggelizett itt a belvárosi végállomáson, közben egy kirakatba nézett. Néhány perc ideje van indulásig. Lent van újra a földön, most egy kicsit nem kalauz, na igen, egy csipkekalapot bámul elmerülten. És eszi a kenyeret, balkézével gépiesen őrzi kis táskáját. Talán most képzeletben felpróbálta a kalapot. Ő most járókelő, aki szabadon nézhet akár kalapot is és teljesen elfelejti, hogy villamos is van a vágányon.

A nap éppen erre az oldalra sűt, a szerelvény árnyékban van. Már kapaszkodnak fel az utasok,

immel-ámmal, még korai az indulás. Ülnek bent, idebámulnak, nézik a kalauzlányt. Van még idő. Nem ideges utasok, ahová ez a kocsis megy, ilyen délelőttön; a házak ritkulók, a fák többen vannak, levelek főnek konyhákban, az udvarokban, frissen mosott ruha szárad, öregek vannak a házak előtt, és virágok. Az utasok is élelmet visznek haza, többnyire nők, SZTK-s betegek, zsebükben a megváltó orvosság, néhány kipirult arcú fiú, ezek bizony ittak. Talán még kalandos lesz ez az út, néhány válszattyos sörényes fiú és lány ugrik be utolsónak, elutazom én is velük, ezzel a kocsival, bár semmi célnincs az út végén, de miért ne utazzak át a városon, mikor annyi autóbusz, vonat, ló, kerékpár, és apostolok lova után jól esik leülni, és vitetni magam céltalanul, mint egy hirtelen kinevezett utas.

A kalauzlány is beszáll. Szépen ellátja az utasokat jeggyel, sehol fennakadás, de a két pirosarcú és beszédes fiút kikerüli. Azaz kerületi mint macska a forró kását. Senkise ügyel rájuk.

Olyan ez a kocsis utasaival együtt, mintha idegen országban járnánk. Egy szó, egymásra pillantás nincs. Rossz ez a nagy fejelem, unalom, letörtség. Bár lehet, hogy naponta ezen közlekednek, és fejükben számítanak, kivonnak, töprengenek és ez az út nekik már nagy teher. De a sörényesek is nagyon csendesek. Turisták ezek, igen hosszúak, tiszták, nehéz batyuval, fáradtan. Vége a nyári álomnak, persze, üres zsebbel mennek haza.

De ezen a vonalon? Ez se hová se visz, a kalauzlány is tévedésből van a kocsin, ő elhanyagolja igazi kötelességét, beleszorult zubonyába, és fehér bőrét nem mutatja meg senkinek. Elárulta magát, és valakit, akit nem is ismer, de ez ok erre a kocsira menni és pénzt keresni? Holott férjhez kellene mennie, és felépíteni egy család életét.

Nem kér jegyet a két mámoros fiútól, csak figyeli őket. Most már berobogunk a végállomásra, kiürül a kocsis, azok ketten röhgöve taszigálják le egymást, a kalauzlány utának ereszt egy szót. — Piszok. Az utóbbi mámoros nagy tenyerével lemosta fejéről a sapkát. Felszedi, türelmesen leporolja, felteszi, körül néz. Határozottan utban vagyok. Egy utas, aki nem tűnt el a házak között, hanem vissza akar utazni.

Előremegy a vezetőhöz, az jávában szalonozzák. Bicskával, gyakorlottan szedesi, tűzi. Mint egy kubikus, vagy mezei ember. De hiszen ez a város alapjaiban mindég paraszti volt. Láttam a kalauzlányt közlelő. Hamvasarcú, de kemény napok kínjai feszülnek alatta. Harcos lány ez, kétségtelen. Fegyelmezett, fárasztó munkája van. Nem romantikából utazgat mint én.

